

Nr 217.

Av herrar **Janson** i Frändesta och **Liedberg**, om anslag till främjande av bokföringsverksamheten vid vissa jordbruk m. m.

I yttrande avgivet av statens jordbruksnämnd den 12 januari 1938 angående förslag rörande fortsatta prisreglerande åtgärder på jordbrukets område framhålles bl. a. som önskvärt: »att en undersökning komme till stånd för utrönande huruvida och i vad mån det kunde befinnas skäligt att framställa en annan prisnivå å jordbruksprodukter som eftersträvansvärd än den, som innebure en återgång till före jordbrukskrisen rådande förhållanden». Vidare påpekas att: »bland annat bör undersökas, i vilken utsträckning den förbättring lönsamheten inom jordbruket, som enligt tillgängliga räkenskapsresultat skett sedan tiden före jordbrukskrisens inträdande, betingas av den inom jordbruket fortskridande rationaliseringen, av senare års goda skördeutfall samt av andra på utvecklingen inverkan omständigheter. Särskild uppmärksamhet bör vidare ägnas åt produktionsförhållandena inom det mindre jordbruket samt jordbruksregleringarnas inverkan på dess lönsamhet och utvecklingsmöjligheter.»

För att här åsyftade utredning skall kunna verkställas synes ett grundläggande villkor vara, att ett tillräckligt omfattande bokföringsmaterial för olika stora och i landets olika jordbruksdistrikt belägna lantbruk kan läggas till grund för undersökningen.

Som bekant har sedan flera år tillbaka av professor L. Nannesson, Ultuna, på kungl. lantbruksstyrelsens uppdrag verkställts bearbetning av därför lämpligt bokföringsmaterial. De därvid framkomna resultaten ha till stor del utgjort grunden för bedömning av det svenska jordbrukets lönsamhet m. m. För räkenskapsåret 1935—1936 bygger bearbetningen på 538 bokslut.

I en utredning, som verkställts genom hushållnings-sällskapens ombudsmöte av särskild kommitté, vilken avgivit yttrande 10 september 1937, i vilken även professor Nannesson varit ledamot, påpekas bl. a., att »därest tillhoppa minst 1,000 räkenskapsutdrag göras, fördelade på ett antal representativa jordbruksområden, böra tämligen tillfredsställande upplysningar kunna erhållas om de årliga förskjutningarna i det driftsekonomiska resultatet inom det svenska jordbruket i allmänhet». Såsom nyss påpekades ligger endast c:a 50 procent av det sålunda av expertisen önskade antalet bokslut nu till grund för företagande räkningar.

Följande tablå visar bokslutens fördelning på olika storleksgrupper och jordbruksområden för bokföringsåret 1935—1936.

		Jordbruksjord, hektar	
Grupp	I.....	upp till 10	
»	II.....	» » 10.1— 25	
»	III.....	» » 25.1— 50	
»	IV.....	» » 50.1—100	
»	V.....	över 100	

Jordbruksområden:

Södra Sveriges vete- och sockerbetsområde (Svs.-området)

Mellersta Sverige (Ms.-området)

Södra och Mellersta Norrland (S. N.-området)

Övre Norrland (Ö. N.-området)

	Storleksgrupper					Samtliga
	I	II	III	IV	V	
Antal jordbruk						
Svs.-området	11	26	29	22	41	129
Ms.-området	65	109	34	23	70	301
S. N.-området	15	14	—	1	—	30
Ö. N.-området	47	30	1	—	—	78
Summa 1935—1936	138	179	64	46	111	588
Boksluten ovan jordbruksjord hektar						
Svs.-området	80	511	1,053	1,742	9,499	12,885
N. S. »	451	1,639	1,079	1,795	15,756	20,720
S. N. »	106	228	—	59	—	393
Ö. N. »	370	375	25	—	—	770
Summa 1935—1936	1,007	2,753	2,157	3,596	25,255	34,768
		4,910				
All jordbruksjord, hektar	1,286,600	1,694,408		348,794	394,828	3,724,625
% jord med bokslut av all jord	0.08	0.3		1	6.4	

Det framgår av tablan, att bokföringsmaterialet för det mindre jordbruket är litet. Däremot synes tillräckligt underlag finnas för bedömning av de medelstora och stora jordbruken. I statens jordbruksnämnds yttrande framhålles som tidigare anförts särskilt önskvärdheten av att det mindre jordbrukets produktionsförhållanden undersökas.

Att relativt snabbt åstadkomma behövligt tillskott i materialet även för mindre jordbruk synes ej omöjligt. Spridda över hela landet finnas bokföringsbyråer. Att få till antal och fördelning lämpliga gårdar anslutna till dessa byråer torde till allra största del vara en ekonomisk fråga. Enligt vad som ovan anförts synes vara ett synnerligt intresse för staten att nödig komplettering av boksluten erhålles. Vi anse att tillsvidare ett anslag av kr. 50

per bokslut verkställda genom bokföringsbyråer, vilka enligt gällande bestämmelser äro berättigade till statsbidrag, dock däri inräknat det belopp som eventuellt enligt gällande bestämmelser redan kan utgå per bokslut och avseende gårdar upp till 50 hektar med lämplig fördelning med hänsyn till geografiskt läge och storlek och för högst 1,000 bokslut vara i hög grad motiverat. Det anförda beloppet kr. 50 torde genomsnittligen täcka de med bokföringen förenade kostnaderna. Mot förslaget synes med visst fog kunna invändas, att jordbrukarna själva borde bidra med viss del av kostnaden. I detta fall gäller det dock i första hand att tillgodose ett statsintresse och detta så fort som möjligt. Säsom villkor för utbetalningen av beloppet synes böra ställas att resp. jordbrukare under förutsättning att statsbidrag enligt ovan kommer att utgå förbinder sig att fullfölja bokföringen under minst fyra år.

Av tidigare omnämnd genom hushållningssällskapens ombud verkställd utredning framgår även att antalet genom lantbruksstyrelsens försorg bearbetade bokslut varit:

i	medeltal för femårsperioden	1912—1917	123	st.
i	»	»	»	1919—1922 283 »
i	»	»	»	1922—1927 297 »
i	»	»	»	1927—1932 437 »
	bokföringsåret	1932—1933	522	»
	»	1933—1934	547	»
	»	1934—1935	509	»
	»	1935—1936	538	»

Av utredningen synes även framgå att bokföringsverksamheten bland jordbrukarna utöver vad ovannämnda siffror visa har ringa omfattning.

Ehuru statsmakterna redan i viss mån understödja bokföringsverksamheten och den i denna motion föreslagna åtgärden torde få viss verkan synes det dock nödvändigt att en mycket större del av vårt lands jordbrukare får del av de stora fördelar, som en ordnad bokföring innebär. Det är anmärkningsvärt att från 1912 till 1936 antalet redovisade bokslut endast ökats med 415 st. Med beaktande av de synpunkter, som anföras i ovannämnda utredning, anse vi att genom Kungl. Maj:ts föranstaltande med det snaraste bör igångsättas en undersökning rörande möjligheterna att kraftigt påskynda en mera allmänt genomförd bokföring vid jordbruket över huvud taget.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställas,

dels att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av kr. 50,000 att av Kungl. lantbruksstyrelsen användas till främjande av bokföringsverksamheten vid jordbruk upp till 50 hektar och i övrigt enligt de grunder som här anförts,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag till åtgärder för en snar och kraftig utvidgning av bokföringsverksamheten på lantbrukets område.

Stockholm den 22 januari 1938.

Stig Janson

i Frändesta.

Gösta Liedberg.
